محدودیت‌ها و امکانات کتاب‌های دیجیتال را مرور کرده‌ایم

دیجی‌تاب!

یونس فردوس
روزنامه‌نگار

کتاب‌های دیجیتال حالا سهم قابل توجهی از مخاطبان را کسب کرده‌اند، فروش قابل توجه این‌گونه از کتاب‌ها در روزهایی که کرونا همه را وادار به خانه‌نشینی کرده بود، سبب شد در مطلبی کوتاه بخواهیم درباره این کتاب‌ها و محدودیت‌ها، امکانات، مزیت‌ها و معایب آنها سخن بگوییم.

طبق اطلاعاتی که معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اعلام کرده بود طی ۲۰ روز ابتدایی فروردین حدود ۲۳۶ هزار نسخه کتاب دیجیتال به فروش رفته که رقم حاصل از این فروش معادل ۲۶ میلیارد ریال شده است. رقمی که شاید ناشران بسیاری را دعوت و حتی وسوسه کند تا کتاب‌هایشان را در این بستر برای خواندن عرضه کنند. کتاب‌هایی که موافقان و مخالفان بسیاری دارد، ولی به هر صورتی شده در حال باز کردن جای خود در میان مخاطبان هستند، حتی مخاطبان سنتی کتاب‌ها هم کم‌کم گاردشان در برابر این کتاب‌ها باز می‌شود و احتمالا در آینده نه خیلی دور شاهد رونق بیش از پیش این کتاب‌ها خواهیم بود.

پول پس‌انداز کنید

اولین نکته‌ای که کتاب‌های الکترونیکی را بر هم‌نوعان کاغذی‌شان برتری می‌دهد قیمتشان است. معمولا بین ۵۰ تا ۷۰ درصد ارزان‌تر از نسخه‌های کاغذی‌شان هستند و همین سبب می‌شود که آنها را تبدیل به انتخاب‌های بهتری کنند. البته آنهایی که کلا با کاغذ و بوی آن نوستالژی دارند کتاب دیجیتال را رایگان هم کنند سمت این کتب نمی‌آیند و ترجیح می‌دهند نسخه کاغذی بخوانند. اما اگر این دسته را کنار بگذاریم گروه‌های بسیاری هستند که همین تخفیف ۵۰ درصدی می‌تواند برایشان مهم باشد و آنها را به خواندن دعوت کنند. برای مثال دانشجوها را در نظر بگیرید، به خصوص آنها که مسافت‌هایی طولانی را پیاده می‌روند تا بتوانند با ذخیره کردن هزینه کرایه آن مسیر یکی از هزینه‌های زندگی دانشجویی را جبران کنند. این گروه طبیعتا گرایش بیشتری به کتاب‌های الکترونیکی دارند و از آن استقبال می‌کنند.

خط بکشید بدون نگرانی!

بسیاری دوست دارند داخل کتاب‌ها خط بکشند و حاشیه بنویسند، ولی از سوی دیگر دلشان به حال کتاب‌ها می‌سوزد و خیلی سخت کتاب‌ها را خط خطی می‌کنند. برای آن دسته‌ای که اهل حاشیه نوشتن و خط کشیدن زیر جملات کتاب‌ها هستند کتاب‌های دیجیتال گزینه‌های مطلوبی هستند. هم می‌توان زیر آنها خط کشید و هم می‌توان حاشیه نوشت. هرچند باز در همین مورد هم بسیاری هستند که خط کشیدن و حاشیه نوشتن روی کاغذ را بر نسخه‌های الکترونیک ترجیح می‌دهند؛ اما این امکان هم برای آنهایی که دلشان به حال کاغذ کتاب‌ها می‌سوزد فراهم است.

به نفع درختان

بسیاری هستند که بر این باورند کتاب‌ها یکی از قاتلان بزرگ طبیعت هستند و برای اثبات این گفته خود از اعداد و ارقامی که در آن به میزان قطع درخت‌ها برای تولید کاغذ وجود دارد، کمک می‌گیرند. دوستداران محیط‌زیست بر این اعتقادند که کتاب‌ها برای انتشار و وجود یافتن‌شان نیاز به از بین بردن طبیعت دارند و این را یک عمل خلاف در مسیر طبیعت می‌دانند. حالا کتاب‌های دیجیتال این امکان را فراهم کرده‌اند که کمتر به طبیعت و درختان که ریه‌های زمین هستند، آسیب وارد شود. کتاب‌های دیجیتال در صورت فراگیر شدن می‌تواند کمک قابل ملاحظه‌ای در مسیر صرفه‌جویی در مصرف کاغذ کند، هرچند این سؤال را از دوستداران طبیعت باید پرسید، اگر کتاب‌ها منتشر نشوند باقی صنایع ساخت دست بشر انهدام طبیعت را متوقف می‌کنند؟

کتابخانه توجیبی

یکی از مشکلاتی که به راستی باید از آن به عنوان مشکل در روزگار خانه‌های کوچک و مستاجری یاد کرد مساله جابه‌جایی و حمل و نقل کتاب‌هاست. اگر مقداری بیش از شش . هفت کارتن کتاب در خانه داشته باشید و یک مرتبه طعم اثاث‌کشی را چشیده باشید متوجه این حرف می‌شوید. کارتن‌های کتاب بدترین باری است که در اثاث‌کشی رمق از آدم می‌برند و از خرچه کتاب خواندن و کتاب خریدن است آدم را پشیمان می‌کنند. کتاب‌های دیجیتال و بسترهایی که آنها را عرضه می‌کنند یکی از مزیت‌های بزرگشان همین موضوع است؛ کم‌جا بودن! در واقع شما داخل تلفن همراه، تبلت یا در نهایت کتابخوان دیجیتال خود (ای‌بوک‌ریدر) حجم بسیاری از کتاب‌ها را ذخیره می‌کنید بدون این‌که نگران روز اثاث‌کشی باشید. (به‌تازگی برخی بسترها امکان خواندن از روی نمایشگر رایانه را نیز فراهم کرده‌اند.)

تازه چه‌خبر؟

یکی از محدودیت‌هایی که اغلب مخاطبان کتب دیجیتال با آن دست به گریبان هستند این است که مخازن فروشگاه‌های این کتب خیلی به روز نیستند. یعنی اگر شما به عنوان یك مخاطب بخواهید یکی از کتاب‌هایی را که به تازگی چاپ شده و شاید سر و صداها هم کرده، بخوانید باید مقداری صبر کنید تا ناشر محترم از فروش کاغذی کتابش خیالش راحت شود تا بعدا کتابش را برای عرضه به بسترها دیجیتال بیاورد. یعنی با کتاب‌های دیجیتال شما نمی‌توانید خیلی از تازه‌ها استفاده کنید و به روز باشید. این عیب یا نقص یا هرچیزی که می‌خواهید اسمش را بگذارید ارتباطی با کتب دیجیتال ندارند، بلکه بیشتر یك ایراد فرهنگی است و متوجه ناشران است. در حالی که در کشورهای غربی بسیاری از کتاب‌ها قبل از انتشار به صورت کاغذی به صورت دیجیتال منتشر و حتی پیش‌فروش می‌شوند و مخاطبان به‌راحتی به آنها دست پیدا می‌کنند، ولی فعلا در کشور ما این ماجرا یك ایراد در بازار کتب دیجیتال به‌شمار می‌رود.

نوستالژی کجایی؟

واقعا اگر اهل نوستالژی‌بازی باشید کتاب‌های دیجیتال این نیاز شما را برآورده نمی‌کنند. از خدا که پنهان نیست از شما چه پنهان کتاب است و حال و هوای بوی کاغذ و چسب و عطف و شیرازه... حالا اگر عمق نوستالژی‌بازی شما زیاد باشد جلدکردن کتاب با روزنامه را هم باید اضافه کنید که در کمال تاسف باید گفت کتب دیجیتال این امکان را در اختیار شما قرار نمی‌دهند و نمی‌توانید با آنها نوستالژی بازی کنید. شاید این را نتوان به عنوان یك محدودیت یا عیب برشمرد، ولی خب در هر صورت در انتخاب افراد موثر است.

کتابخانه محتاج

ماجرا از این قرار است که با کتاب‌های الکترونیك شما همیشه محتاج و نیازمند برق هستید. در واقع اگر شارژ دستگاه‌تان تمام شود دسترسی‌تان به علمتان هم از بین می‌رود. این یکی از عیوب این کتب است. در واقع فردی که می‌خواهد با کتاب‌های دیجیتال امورات خود را رتق و فتق کند باید حواسش به شارژش هم باشد. در حالی که کتاب‌های کاغذی این محدودیت را ندارند و حتی زیر نور شمع هم در دسترس هستند و چقدر بزرگان علم و فضل دود شمع و چراغ خورده‌اند تا با کشف‌های علمی خود گره از کار بشر باز کنند، اما کتاب‌های دیجیتال در روزگار بی‌برقی خطوطشان محو می‌شود!

مراقب سلامت خود باشید

سلامتی نعمتی است که داشتن آن برای همه یك نیاز مبرم است و آنهایی که ندارند حاضرند برای دست یافتن به آن هزینه کنند. حالا این گوهر گران قدر را با مطالعه نباید از دست داد، هرچند اگر این مطالعه به کسب معرفت و گشودن گره از کار بشر بینجامد سلامتی در برابرش چیزی نیست، ولی نباید فراموش کرد که بسیاری از مطالعه‌ها چنین نتیجه‌ای در بر ندارد و شاید کاری برای پرکردن اوقات فراغت باشد، پس طبیعی است که نباید مساوی با از دست دادن سلامتی باشد. یکی از عوارض استفاده بسیار از تلفن همراه و تبلت‌ها آرتروز و بیماری‌های مفصلی است. اگر قرار باشد به خاطر خواندن کتاب‌های دیجیتال که لازمه آن استفاده از این ابزار است سلامت ما به خطر بیفتد بهتر است کتاب نخوانیم. این در حالی است که مطالعه کتب کاغذی شرایطی را طلب می‌کند که فرد باید در آن موقعیت باشد. نور کافی، حالت بدن مناسب و... از موقعیت‌هایی است که به‌عنوان شرایط خواندن اهمیت دارد که ممکن است کتب دیجیتال بدون نیاز به آنها هم در دسترس باشند، ولی آسیبشان را بی‌صدا وارد کنند.

